

Gina Krog (1847 – 1916) – aktivist fra Karmøy

«Vi hadde aldri tvilt på at vi skulle seire, men at seieren skulle komme så stor og fullkommen, så stille og skjønn, som den kom i kveld, det hadde vi aldri drømt om».

62 år gammel kunne Gina Krog for første gang avlegge stemme ved et stortingsvalg. En rett hun hadde brukt hele livet sitt på å kjempe fram.

Gina Krog er selve høvdingen i norsk likestillingskamp. Uredd, og uten vilje til kompromisser, sørget hun for at alle norske borgere i 1913 fikk stemmerett. Det burde, helt ærlig talt, henge et bilde av Gina Krog i hvert eneste valglokale i hele landet, for det skjer noe med et samfunn når det organiseres sånn at hele befolkningen får delta og alle sine stemmer blir hørt. Arven etter Gina Krog har formet det norske samfunnet – utelukkende til det bedre.

Gina Krog ble født 38 år før Amalie Skram skrev om Constance Ring, hvis eneste vei ut av ekteskapet var selvmord. Hun ble født 32 år før Henrik Ibsen ga ut Et dukkehjem, der Nora Helmers valg om å gå fra mannen sin også betød at hun måtte forlate sine barn.

Som for de fleste kvinner født på midten av 1800-tallet var Gina Krogs kurs staket ut før hun ble født. Kvinner skulle giftes, få barn, skape et hjem, brodere og adlyde sin mann. Kvinnens plass var i hjemmet og de hadde ingenting i offentligheten å gjøre.

Gina Krog brøt absolutt alle forventninger. Hun giftet seg aldri, fikk ikke barn, ble redaktør av tidsskriftet Nylænde, startet fire kvinneorganisasjoner, talte Norges mektigste menn midt imot og hun ga seg ikke før alle norske borgere hadde fått stemmerett, på helt like vilkår. Gina Krog endret Norge til det ugjenkjennelige.

Krog ble, i følge henne selv, født feminist. Hennes far døde før hun ble født, og Krogs mor flyttet familien til Christiania der hun leide ut et værelse i leiligheten deres for å holde liv i den lille familien. Dette ga ikke bare økonomisk trygghet, det gjorde også noe annet: det lærte Gina Krog at kvinner hadde like mye kløkt og visdom og økonomisk sans som menn, og at kvinner slett ikke var svake og avhengige av menn, de kunne fint ta vare på seg selv og sine.

1880 markerer starten på det Gina Krog senere beskrev som «min kamptid». Hun reiste til Storbritannia for å lære av de britiske stemmerettsforkjemperne. Hun ble kjent med Millicent Fawcett, lederen av National Union of Women's Suffrage Societies. Kjernen i Fawcetts arbeid var å søke likestilling gjennom politiske-, rettslige- og sosiale reformer.

Fra England skrev Gina Krog avisartikler til Dagbladet og Aftenbladet, først anonymt, senere under navnet G --g. Og da oppholdet i Storbritannia var over, tok hun det hun hadde lært av Fawcett og National Union of Women's Suffrage Societies med seg hjem til Norge.

Allmenn stemmerett var Gina Krog viktigste kampsak, og i 1884 slo hun seg sammen med venstrepolitiker Hagbard E. Berner og etablerte Norsk kvinnesaksforening – Berner ble

foreningens første formann. Det viste seg raskt at Krog og Berner ikke var helt enige om hvordan de skulle arbeide. For Gina Krog fantes det bare ett mål: full likestilling – økonomisk og politisk – for alle kvinner og alle menn. Allmenn stemmerett var et ufravikelig krav. Berner, der i mot, mente Norge ikke var moden for å gi kvinner full stemmerett, han ville derfor arbeide med å sikre kvinner andre rettigheter først.

Ett år etter at Norsk kvinnesaksforening ble dannet, brøt Gina Krog med foreningen, og sammen med ti andre kvinner etablerte hun Kvinnestemmerettsforeningen. Her var det kun kvinner som hadde adgang, og Krog ble den nye foreningens formann.

I 1897, etter 12 år i lederstolen, ble Gina Krog kastet som formann av Kvinnestemmerettsforeningen. Et flertall hadde besluttet at det skulle sendes et forslag til Stortinget om kommunal stemmerett for kvinner med skattbar inntekt på over 800 kroner. Gina Krog mente dette var et «prutningsforslag», for henne fantes det kun ett akseptabelt utfall: stemmerett for alle, på like vilkår – hvis det ikke ble stilt inntektskrav til menn skulle det heller ikke stilles inntektskrav til kvinner.

Resultatet av splittelsen ble at Gina Krog formet sin tredje forening: Landsstemmerettsforeningen. Kravet til Landsstemmerettsforeningen var allmenn stemmerett! De traff en trend i tiden, og det tok ikke lang tid før Landsstemmerettsforeningen hadde flere medlemmer enn Kvinnestemmerettsforeningen.

I 1907 fikk norske kvinner inntektsbegrenset stemmerett, altså fikk velbemidlede kvinner, eller kvinner som var gift med velbemidlede menn, lov til å stemme. Her mente mange at stemmerettskampen var over, men Gina Krog advarte mot å stanse arbeidet. Kampen var, i følge Krog, ikke vunnet. Kvinner og menn var fortsatt ikke likestilt og stemmerettskampen var langt fra ferdig!

Statsråd Sofus Arctander (som det forresten finnes en byste av i Oslo - fordi vi åpenbart synes det er fint å hedre middelmådige menn med byster) fryktet konsekvensene av å la kvinner få full stemmerett. Han mente de ville la seg lede av medlidenhet med de fattige og stemme for allslags sosiale reformer uten tanke for hvor pengene skulle komme fra. Og på mange måter hadde han rett, den godeste Sofus Arctander, når kvinner får makt og innflytelse, bruker de den ofte, og oftere enn menn, til å skape positive endringer for hele befolkningen.

Gina Krog lot seg ikke stanse. I seks år til kriget hun fra talerstoler og i avisene. I 1910 gikk statsråd Sofus Arctander av i protest mot at kvinner nå hadde fått full kommunal stemmerett og tre år senere kunne endelig 62 år gamle Gina Krog, og alle andre norske kvinner, gå til valgurnene og stemme, på helt like vilkår som menn.

«Det eksisterer en myte om at vi ønsker å være som menn [...] men et av våre viktigste argument for likestilling og likhet for loven, handler jo nettopp om at kvinner og menn er så forskjellige at menn neppe kan skjønne kvinners interesser, de kan ikke representere dem, de kan ikke være deres formyndere og de kan ikke med sin beste vilje være rettferdige mot dem.

Vi vil ikke ha likhet, men jevnbyrdighet. En anerkjennelse av at kvinners egenskaper og eiendommeligheter er like verdifulle og like nyttige for samfunnet som mannens»

Gina Krog (Kvinnesakens stilling)

Alle utgavene av Nylænde, som Gina Krog var redaktør for, er bevart og gjort tilgjengelig på Nasjonalbiblioteket. Kvinnesakens stilling står på trykk i Vol. 13.

<https://www.nb.no/search?q=Nyl%C3%A6nde&mediatype=tidsskrift>

Krogs tale om stemmerett for kvinner

<https://tidsaand.no/.../gina-krog-holder-en-flammende...>

Foto: Eivind Enger/Nasjonalbiblioteket

Gleditsch-prosjektets julekalender er laget i samarbeid med @Soroptimist International Norway, @Stiftelsen Dam og @Kulturrådet

